

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему:
**«ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

Виконавець:
студент 2 курсу, 2 групи ЦЗФН та ЦВФН
Хроменков Євген Валерійович

(підпис)

Науковий керівник:
к. е. н., доцент
Хомутенко Алла Віталіївна

(підпис)

ОДЕСА — 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах, які відрізняються прискоренням економічного життя, ускладненням ринкового середовища і зростанням невизначеності, в рамках національних систем управління інноваційною сферою істотно зростає необхідність ефективного фінансового забезпечення заходів інноваційної політики і результатів діяльності державних інститутів розвитку, що її здійснюють. Водночас складається об'єктивна необхідність регулярного внесення уточнень і коректив в інноваційну політику, що надає процесу її вдосконалення, по суті, безперервний характер. Управління інноваційною сферою стає все більш комплексним і диверсифікованим, і відбувається в тому числі за рахунок переходу держав до активного стимулювання не тільки технологічних, а й організаційно-управлінських інновацій, їх дедалі глибшого залучення до процесу формування систем передачі і поширення знань, неухильного розширення застосовуваного ними інструментарію інноваційної політики. Важливим елементом національної інноваційної системи є система фінансування інновацій, що характеризується сукупністю інститутів, інструментів та механізмів залучення інвестицій в інноваційну сферу.

Сучасна фінансова політика України у сфері забезпечення інноваційного розвитку не повною мірою реалізує взаємозалежності процесів його фінансового забезпечення, оскільки в країні не функціонує адекватний механізм ринкової конкуренції, що заохочував би підприємців фінансувати інноваційні процеси. У вітчизняних наукових джерелах бракує робіт з викладенням системного уявлення про модернізацію економіки на основі технологічного інноваційного оновлення, а також обґрунтуванням принципів формування фінансово-інноваційної політики і механізмів її реалізації.

Метою дослідження є визначення основних засад формування та реалізації збалансованої фінансової політики щодо забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку;
- з'ясувати цілі та механізм формування фінансової політики інноваційного розвитку;
- оцінити фінансову політику в сфері забезпечення інноваційного розвитку України;
- проаналізувати сучасний стан механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку;
- дослідити зарубіжний досвід фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку економіки;
- обґрунтувати концептуальні напрями вдосконалення фінансової політики у сфері забезпечення інноваційного розвитку України.

Об'єктом дослідження є функціонування та розвиток фінансової системи, яка б забезпечувала інноваційний розвиток економіки.

Предметом дослідження є теоретичне обґрунтування фінансової політики, направленої на забезпечення інноваційного розвитку України.

Методи дослідження. В науковому дослідженні використовується діалектичний метод наукового дослідження: 1) загальноекономічний метод сходження від абстрактного до конкретного дозволяє сформулювати теоретичні та методичні засади фінансового забезпечення інвестиційного розвитку в умовах глобалізації (пп.1.1–1.3); 2) метод аналізу та синтезу, системно-структурного аналізу надає можливість з'ясувати та дослідити фінансові форми забезпечення інноваційно-інвестиційної політики (пп. 2.1–2.2); 3) метод порівняльного аналізу та узагальнення дозволяє оцінити економічну ефективність фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної політики та обґрунтувати елементи фінансового механізму стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств (пп. 2.2–2.3); 4) структурно-функціональний метод та моделювання надає можливість виділити основні напрямки оптимізації фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної політики держави (пп. 2.3, 3.1–3.3).

Інформаційну базу дослідження складають закони України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України — в аспекті інноваційної діяльності підприємств та їх фінансового забезпечення, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, Державного департаменту з питань адаптації законодавства Міністерства юстиції України, аналітичні огляди Європейського статистичного агентства, монографічні дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних засад фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку економіки та напрямів удосконалення фінансової політики у сфері стимулювання інноваційного розвитку України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання результатів кваліфікаційної роботи органами державного управління при формуванні ефективної фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку України.

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаної літератури та додатків; викладена на 168 машинописних сторінках, містить 18 таблиць, 11 рисунків, 3 додатки. Список використаної літератури містить 79 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку економіки»** розглянуто сутність та теоретичні основи фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку економіки на основі критичного аналізу та вивчення робіт, присвячених інноваційному розвитку економічних систем. Обґрунтовано завдання та цілі фінансової політики держави в

контексті забезпечення інноваційного розвитку економіки. Розкрито механізм та принципи формування фінансової політики інноваційного розвитку.

У другому розділі *«Оцінювання фінансової політики в сфері забезпечення інноваційного розвитку України»* проаналізовано сучасний стан механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку України. Надано оцінку тенденції використання джерел фінансування інноваційної сфери. Обґрунтовано економіко-математичну впливу інноваційної інфраструктури на створення умов для фінансування та комерціалізацію науково-технічних розробок.

У третьому розділі *«Напрями удосконалення фінансової політики в сфері стимулювання інноваційного розвитку України»* запропоновано напрями удосконалення фінансової політики в сфері стимулювання інноваційного розвитку України на основі зарубіжного і національного досвіду.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі.

1. На сучасному етапі розвитку економіки України для фінансування інноваційної діяльності характерним є таке:

— протягом всього періоду існування незалежної України, з боку держави, спостерігалось постійне зменшення фінансування інноваційної діяльності. Частка інноваційної діяльності та інноваційних підприємств, а також інноваційної продукції у загальній структурі, залишається стабільно низькою, що обмежує можливості вітчизняної економіки стати конкурентоспроможною;

— основним джерелом фінансування інноваційної діяльності, протягом всього досліджуваного періоду, були і залишаються, власні кошти підприємств. Державна частка у фінансуванні інноваційної діяльності, за останнє десятиріччя не перевищило 3%;

— протягом всього досліджуваного періоду, в різні проміжки часу, то зростали, то навпаки, скорочувались обсяги іноземних інвестицій у інноваційну сферу. Такі коливання можуть бути пов'язанні з досить великими ризиками вітчизняної економіки та негативними тенденціями у світовій економіці, зумовленими світовою фінансовою кризою;

— у структурі витрат на інноваційну діяльність, провідне місце посідає придбання нового обладнання, машин та устаткування, тоді як на придбання технологій, в останні роки припадало не більше 4%. Це свідчить про орієнтованість переважної більшості підприємств, що впроваджують інновації, на досягнення короткострокових цілей.

2. Розв'язати завдання активації фінансового забезпечення ПД ринок самотужки неспроможний. Держава відіграє вагому роль у фінансуванні ПД.

Завданням держави є формування вертикальних інноваційно-орієнтованих ланцюжків доданої вартості у формі ДПП. Мова йде про переорієнтацію з внутрішньої і міжкорпоративної конкуренції на внутрішньому ринку до забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку, для чого держава має проводити політику залучення малого і середнього бізнесу до участі в інноваційних проектах, інтеграції та кооперації в різних формах ДПП. Отже, у сфері інтересів

держави лежить стимулювання інвестиційної діяльності шляхом створення ДПП у пріоритетних для економічного розвитку сферах.

3. Необхідно підвищувати рівень комерціалізації результатів наукових досліджень, розвивати інноваційну інфраструктуру (технопарки, венчурні фонди, бізнес-інкубатори), формувати фонди інноваційного призначення та налагоджувати зв'язки науки та виробництва.

За прикладом високорозвинених країн варто створити Український центр технологій, який би допомагав середньому та малому бізнесу налагоджувати ділову кооперацію, надавав би допомогу у придбанні технологій, захисті прав інтелектуальної власності, фінансував би фундаментальні розробки.

4. Для переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку необхідно реформування механізм його фінансового забезпечення. Цей механізм повинен ґрунтуватися на мотиваційних стимулах та моделі забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності всіма необхідними ресурсами для впровадження інновацій. До самого інноваційного процесу повинні залучатися якомога більше економічних суб'єктів, які мають вільні виробничі потужності, інформаційні ресурси, матеріали та не матеріали активи. Така модель сприятиме розвитку стратегічно важливих структурних елементів НІС України, таких як інноваційні кластери, технологічні парки, інноваційні підприємства, науково-дослідні інститути та лабораторії.

5. Незважаючи на високий рівень науки, відомі наукові школи, високу питому вагу фахівців із вищою освітою в національній економіці, що формують потужний інноваційний потенціал, можна стверджувати, що, особливо станом на сьогодні, в Україні характерна інноваційна криза.

Для ранніх етапів розвитку інноваційних підприємств найбільш результативні такі форми фінансування: гранти, державні субсидії в конкретне підприємство, власні кошти інноваційного підприємства та залучення зовнішнього капіталу. Типовими джерелами зовнішнього фінансування дольової участі є бізнес-інкубатори, стартап-центри і фонди венчурного капіталу. Однак, використання різних джерел фінансування забезпечить підприємству змогу швидко адаптуватися до ринкових умов та зменшить ризики.

6. Ключовим фактором інноваційного розвитку є його належне фінансове забезпечення. В Україні є незадіяні значні фінансові ресурси, які варто спрямувати на розвиток сфери інновацій, а це, у першу чергу, внутрішні фінансові ресурси населення. Для цього потрібно здійснювати виважену державну інноваційну політику. Стабілізація політичної ситуації, створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату, усунення суперечностей та удосконалення законодавчої бази в сфері інновацій сприятимуть залученню інвесторів. А врахування зарубіжного досвіду розвинутих країн світу та участь у міжнародному співробітництві в інноваційній сфері дасть можливість підвищити конкурентоспроможність національної економіки.

7. Відзначимо, що український ринок венчурного капіталу у найближчі кілька років покаже стрімке зростання. Це пов'язано з низкою причин: 1) зростаюча популярність стартап-індустрії, зокрема в ІТ-секторі в Україні; 2) усвідомлення необхідності зміни парадигми економічного розвитку країни у бік переходу на нові

технологічні уклади; 3) економічна нестабільність, зростання рівня безробіття і, як наслідок, активізація приватного підприємництва; 4) розвиток елементів венчурної екосистеми; 5) активація участі українських стартапів у міжнародних спеціалізованих заходах, а також їх активне проведення в Україні.

На основі цього поступово збільшується увага влади до венчурного бізнесу. Сьогодні вже напрацьовано та прийнято низку законодавчих та нормативних актів, спрямованих на врегулювання інноваційної сфери, поліпшення інвестиційного клімату в державі. Створення належних умов для діяльності інвестиційних фондів дадуть Україні змогу мати ефективний механізм для розвитку ринку цінних паперів, які відіграють значну роль у міжгалузевому перерозподілі капіталу, підвищать стабільність фондового ринку та стимулюватимуть внутрішнє і зовнішнє інвестування.

8. Фінансове забезпечення розвитку інноваційної сфери повинно стати пріоритетним завданням інноваційної політики, що має ґрунтуватися на системі стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку зі скороченням їхньої кількості до 5 та збереженням тих, в яких Україна має суттєвий науковий здобуток і перспективи.

З урахуванням особливостей української економіки та завдань, окреслених програмними документами, на даний час доцільно орієнтуватися на досвід країн з мезо-корпоративною системою фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Держава в цих умовах має взяти на себе:

- забезпечення політичної та економічної стабільності;
- фінансування базисних інновацій виробничого сектора;
- забезпечення інновацій в неринковому секторі;
- детінізація економіки для залучення іноземних інвестицій;
- створення сприятливого інноваційного клімату;
- сприяння розвитку венчурного фінансування малого та середнього інноваційного бізнесу;
- підтримку експорту національної наукомісткої продукції.

Такі заходи сприятимуть стимулюванню вкладання інвестицій у наукові установи, технологічні парки та інші науково орієнтовані галузі також від інших недержавних джерел. Застосування інновацій надасть змогу підприємствам зміцнити конкурентні переваги як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. А державі — зміцниш свої позиції порівняно з економіками розвинених держав.

9. З використанням бюджетно-податкових й гарантійно-компенсаційних важелів фінансового регулювання інноваційної діяльності необхідно змінити підходи до надання бюджетних коштів на виконання науково-дослідних робіт, створивши відповідне інституційне забезпечення (спеціальний фонд) та повну персональну відповідальність за відбір й фінансування національних інноваційних проектів, фундаментальних досліджень.

Важливою складовою процесу стимулювання інноваційної діяльності підприємств повинен стати комплекс стимулюючих заходів податкового характеру на основі використання амортизаційних, цінових, податкових та грошово-кредитних важелів.

АНОТАЦІЯ

Хроменков Є. В., «Фінансова політика забезпечення інноваційного розвитку України», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування «Державні та муніципальні фінанси»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є функціонування та розвиток фінансової системи, яка б забезпечувала інноваційний розвиток економіки.

У роботі розглядаються теоретичні засади фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку економіки. Зроблено оцінку стану фінансової політики в сфері забезпечення інноваційного розвитку України. Обґрунтовано основні напрями удосконалення фінансової політики в сфері стимулювання інноваційного розвитку України на підставі зарубіжного та національного досвіду. Запропоновано економіко-математичну модель впливу інноваційної інфраструктури на створення умов для фінансування та комерціалізацію науково-технічних розробок.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність, фінансова політики, фінансове забезпечення, інноваційний розвиток, джерела фінансування, форми фінансування, економіко-математична модель, інфраструктура, науковий потенціал.

ANNOTATION

Khromenkov Ye. V., «Financial policy of providing innovative development of Ukraine»,
qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty
072 «Finance, Banking and Insurance» for the master's degree program professional
orientation «Financial and insurance management»,
Odessa National University of Economics
Odessa, 2019

Master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the functioning and development of a financial system that would provide innovative economic development.

The theoretical principles of financial policy of providing innovative development of economy are considered in the work. The state of financial policy in the sphere of providing innovative development of Ukraine is made. The basic directions of improvement of financial policy in the sphere of stimulation of innovative development of Ukraine on the basis of foreign and national experience are substantiated. An economic and mathematical model of the impact of innovative infrastructure on creating conditions for financing and commercialization of scientific and technical developments is proposed.

Keywords: innovation-investment activity, financial policies, financial support, innovative development, sources of financing, forms of financing, economic-mathematical model, infrastructure, scientific potential.